

Нови Сад, 1. новембра 1913.

Број 20.

ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНА

Година II.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ПРИВРЕДУ

ОРГАН СРПСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ У АУСТРО-УГАРСКОЈ МОНАРХИЈИ

УРЕЂУЈЕ:
РЕДАКЦИОНИ ОДБОРВЛАСНИК ЈЕ ЛИСТА:
НОВОСАДСКА ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНАОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
НИКОЛА Ј. ЂУРЧИЋ**О штедњи****II**

Кад је дакле сваком пријатаљу наше трговачке омладине јасно, да будућност сваког појединог омладинца зависи од тога, колико ће за време док ради као помоћник, заштедити, — онда наше омладине као организације морају веома хитно узети у програм свог рада решење питања: како би сваком омладинцу омогућиле, да се на најлакши начин привикне на штедњи.

Јер најпосле свима нам мора бити потпуно јасно, да смо омладинске организације створили тога ради, да помогну нашим омладинцима: ове омладинске организације морале би се дакле у првом реду постарати и о томе, да сваког нашег омладинца привикну штедњи.

А наше омладинске организације могле би привикавати омладинце штедњи на два начина: прво би их требало васпитати да штеде, а за тим би им ваљало пружити прилике, да штеде на најлакши начин, т. ј. да уштеђени новац на најпростији начин остављају на страну.

Васпитати омладину да штеди није лак посао. Јер не треба мислити, да је довољно уверити сваког омладинца да заиста треба штедети. Међу нашим омладинцима свакако нема много људи, који не би били уверени о користи штедње. Па ипак их мало, који доиста штеде. Па то свакако доказује, да није довољно уверити људе о потреби штедње него их ваља васпитати да буду штедљиви.

Штедети је тешко. Откидати од својих уста, одрицати се се уживања, која човеку а нарочито младим пружа овај живот готово на сваком кораку, желети, а у себи угушити своје жеље — то могу чинити само људи велике душевне снаге и чврстог карактера; људи, који с гвозденом вољом извршују своје намере. Код штедње дакле није довољно само уверење, да је то добра и корисна ствар; ту треба још нешто више: чврст карактер и гвоздена воља, а те душевне особине у оних људи, у којима их нема, могу се развити само добрим васпитањем.

А ко ће у том правцу васпитати нашег омладинца, који се понајвише још у раној младости одбио од куће, који нема око себе никакво брижно срце, које би се старало да га сваким дан упућује на добро, који је понајвише у туђини опкољен људима, који су потпуно равнодушни према његовој судбини? Шефови — велите ви. И ја велим, да би шефови могли веома много учинити, да се у нашој омладини развије штедња. Шефови, који у својим помоћницима не гледају обичне раднике, већ који су уверени, да старањем о својим помоћницима врше велику националну мисију васпитавајући народу своје трговачки му подмладак, лако ће разумети, да је заиста у првом реду њихова дужност, да упућују омладину да штеди, да саветима својим развију у њој свест о потреби штедње, а очинским надзором својим, да је упућују да од своје зараде ре-

довно остављају на страну ма најмањи део. Шефови би дакле у првом реду требали да помогну нашим омладинским организацијама у тешком послу око васпитања наше трговачке омладине, да се не само стручним образовањем, него и штедњом постара о лепшој будућности својој.

Али више него ли сами шефови требали би се постарати наше омладинске организације, да сваког свог члана васпитају да штеди. Једна од главних тема на нашим другарским састанцима треба да буде питање о штедњи. О том питању ваљало би не само предавати него врло често повести и слободну дискусију о њој, те пустити и сваког омладинца, да каже што о њој мисли. На тај начин пробудило би се у сваког омладинца интересовање о овом важном питању; сваког бисмо појединог подстакли, да о њој размишља, са разних бисмо му страна осветлили ово тако важно питање, те бисмо, ако можда и не у свима, а оно свакако у веома многима пробудили чежњу за штедњом.

Ја бих у томе ишао чак тако далако, да бих предложио да се спроведе чак и обвезна штедња, т. ј. да сваки члан организоване Омладине мора штедити. Оваква обвезна штедња била би без сумње најбоља, јер не бисмо морали чекати, да се у сваком омладинцу пробуди свест о потреби штедње ни чежња да и он већ почне штедини, него би сви почели штедети, чим постану чланови какве омладинске организације. Међутим кад знамо, да наше омладинске организације још немају потребан ауторитет према својим члановима, те да чак ни чланарину не могу редовно убирати; кад знамо даље, да чланови наших омладина још нису у свима местима толико дисциплиновани, да се у свему орно и вољно покоравају наредбама својих управа — онда заиста це бисмо смели предложити нашим омладинама, да већ сада уведу овај начин штедње. Јер заиста у таквим приликама веома би се лако могло догодити, да управе појединих омладина или чак и средишна управа донесу такву наредбу, коју не би могле спровести у живот, а то би свакако само шкодило њихову ауторитету, док сама ствар не би имала никакве користи. Обвезна штедња мора нам свакако остати оним идеалом, за којим бисмо морали тежити, али који се у овај мах по нашем скромном мишљењу не би могао остварити.

Међу тим ово наше мишљење не мора бити меродавно. Уредништво омладинског листа, има с овим једино ту сврху, да расправљањем овог питања изазове интересовање у омладинским круговима, — те ће радо штампати и мишљење оних, који се с овим мишљењем потпуно не слажу, те ће свакако радо уврстити у лист и чланке оних, који су за обвезну штедњу.

О значају наше школе

За трговца треба имати дара, треба се родити. Ово је једна од истинитих, која се са истим правом може код нас рећи, као што се каже да правог генија, великодушног човека и уметника само природа рађа.

Трговац без сумње мора имати и извесних квалификација, као на пример оштар поглед, брзо схваћање сфера, у којима се налази и за тим мудро пресуђивање прилика, којима иде на сусрет. Ми морамо бити будни стражари, те ни један случај не пропустити, а да га темељно не проучимо и у своју корист не употребимо. Ми морамо добро увек бати моћ схваћања, да бисмо лако и мудро могли пресудити прилике или ствари. А за све то није довољан само природан дар: за то је потребна и школа.

На жалост наши омладинци не искоришћују прилике, које им се пружају. Многи из неоправданих разлога изостају и беже од школе; а то ће им се, кад тад у животу љуто светити. Сваком од нас ће доћи једном време, кад ћемо и ми морати прхнути у вис, те почети летити; разлика ће само та бити, што ће овог, који је златно доба своје младости лакоумно провео, прва па и најмања бура живота скрхати и за свагда уништити.

За учење треба необориве воље и гвоздена стрпљења. Добро вели једна стара персијска пословица: стрпљење је дрво чији је корен горак а плод слadak. Воља је чудотворна сила, чија снага јури и руши све препоне, и најзад свугде побеђује. Воља се васпитањем стиче, као и остале душевне особине, — воља бере најлепше лаворике.

Гете пак вели „није доста само знати, нег се то мора и применити. — Код нас у нашој вечерњој школи сва она наука, која се у њој стиче, одма се може и у пракси применити.

Многи од наших другова, који су од нас удаљени; а чули су за узвишену сврху наше школе — одавно жуде, да дођу овамо на овај наш општи извор душевне хране, али му прилике не дозвољавају те не може да дође. Многи чланови великих народа срљају у сигурну смрт, усавршавајући се у својој науци: на пример откривају до скоро још непознате половине овога света те шире славу свога народа. Ви пак који сте на огњишту ове тако потребне школе, зар да се не користите њоме.??

ЉУБОМИР СТЕФАНОВИЋ,

ТРГОВАЦ НОВОСАДСКИ

Написао Љуб. Лотић

Увод.

Највећа школа у свету је школа живота. Но ово је уједно и најтежа школа. Зато се ни у једној школи не пада толико, као у овој. Иште се веома много труда и учења, а да се с успехом може пролазити кроз ову школу и одржати се и напредовати у њој.

Од свију начина како се спрема за сав живот најважнији је учење у самом животу. Проучавати људе, њихове јаке и слабије стране, чиме се једни дижу, зашто други пропадају — ето то је најглавнији начин, да, уз остало учење, човек стече добру спрему за живот, те да се може снаћи и одржати у њему.

Највећа је дакле, поука: пример.

Ова је васпитна истина дошла до изражаја и при саветовањима у Новосадској Трговачкој Омладини, која су вођена ради све бољег образовања и спремање трговачких омладинаца за живот.

Али није се остало само на сазнању те истине.

Омладина је од мисли приступила и к делу, закључивши, да умоли Србе трговце, да на другарским састанцима њенима прикажу свој живот и како су дошли до успеха у свом послу. Тако ће омладина поред своје Вечерње Школе, поред књига и листова

Презриво, — а неки од старијих другова — којима је она тако исто потребна — подругљиво говоре о школи.

А међутим ево шта вели апостол Павле о школи.

„Учитељи и школа то су слуге Бога живог, који вас уче речи Божјој и показују пут спасења. Признајте све, који се око вас труде, и имајте их у обилатој љубави, за дело њихово, па ће вас и Бог помоћи“.

Мени се срце стегло почетком ове школске године, када сам видео да 90% наших ђака сачињавају шегртићи и са свим млади помоћници. Те тражећи разлога овоме дошао сам до закључка да је у наше старије омладине (част онима, који су већ свршили школу) изумро сваки виши идеал о животу: они не мисле о борби која их чека у животу.

Или се можда стиде похађати школу? Ако је то узрок, увидеће брзо да су на погрешном путу. Нека се још зарана размисле, јер расте млађи нараштај, као оно бујица, који ето и вредно и ваљано похађа школе, те ће их брзо престићи. Али ће се тек касно сетити, зашто их млађи потискају са свих положаја у радњи.

А то ће наши старији помоћници, који се буди из каквих разлога, сада нису уписали у школу, дочекати веома брзо. Јер ова млађа браћа наша, млађи помоћници и шегрти, који су напунили наше школске дворане, показују изврсну вољу у своме усавршавању, те ће веома брзо и знањем и интелигенцијом надмашити своје старије другове, који се нису уписали у школу, те своје слободно време не употребљавају на своје усавршавање него на забаве и разоноде. Ја не могу довољно да осудим старије другове своје, који се ове године нису у довољном броју одазвали позиву своје управе да се упишу у школу. Последнице овакве лакоумности јавиће се онда, кад их више не буду могле поправити. Трговци ће наши обилазити старије помоћнике те примати само млађе и то не само због тога, што су млађи јевтинији, него много више због тога, што ће млађи бити бољи, интелигентнији, енергичнији и савеснији од старијих.

За српски народ може бити само успешна појава, ако су му млађе генерације све боље и савршеније. Али старији наши помоћници морају само зепсти од помисли, да ли ће моћи и издржати конкуренцију с онима, који су бољи од њих.

А млађима пак довикујем: само бодро и истрајно, на вама је свет.

Глиша Пураћ, омладинац.

учити се и на највећем извору поука, на примеру.

Но ко да отпочне овај начин проучавања у трговачкој омладини?

У Нов. Саду нико пре, него и по годинама живота и по успесима својима на пољу трговине трговачки првак Госп. Љубомир Стефановић, на далеко познати и уваженн шпецерајски трговац, који је већ у више маха показао заиста велико пријатељство своје према трговачкој омладини.

Поштовани старина трговац вољно је изишао на сусрет овој жељи омладине. У петак 11. (24.) октобра 1913. год. приказао је на другарском састанку омладинском свој живот и своју борбу у њему с таким непосредношћу и свежином и тако прегледно и занимљиво, да су га сви многобројни слушаоци с највећом пажњом слушали, и ма да је говор његов преко два часа трајао.

Била је то историја једног богатог живота и по самом размаку времена му — јер је старина Стефановић сад у 72. години живота — и по личним доживљајима, и по догађајима у народу и животу народном у свима огранцима.

Цео опсежни говор свој држао је Госп. Љуба Стефановић на памет и то веома лепо и течно и све до краја издржљиво.

Овај говор имао је веома јака маха на трговачку омладину. Омладина је нетренице и с највећом пажњом

Да л' да се ценкамо или не?

Што год даље, с тим се све више и више опажа у публици, како се губи онај стари обичај, ценкање и погањање. То нам је заиста велика олакшица. Како наши стари трговци приповедају, били су некад баш приморани, да своју робу зацене и прецене, зато што је купцу било већ у крви, да мора увек нешто, а кад и много откинути од затражене цене.

Приликом мога сервирања у Славонинији могао сам дознати од 80-годишњег трговца, како се кадгод трговало а како данас у погледу погањања; он ми о ценкању рече: Синко, трговац је кадгод морао, већ и при нумерисању робе с тиме рачунати, да ће му муштерија и од прописане цене, коју мора и треба заслужити хтети да одкине, па је морао робу у толико више прецењивати само да постигне припадајућу му цену, на којој би изврстан проценат заслужити могао.

Но од то доба сасвим се променуло; истина је има још и дан данас муштерија, које воле да се погајају, јер као што рекох, у крв им је ушло, па не могу да се од тога одуче и да за неки артикл плате солидно заискану цену, него још увек пробају да од заискане цене нешто откину. Ал и то долази отуда, што данас има много трговаца, који неће да напусте оне рђаве старе обичаје, већ напуштају нове, боље, обичаје. Но кад би сви трговци завели нове обичаје, утврђене цене, муштерије би се набрзо одучиле тог ценкања. А трговцу није баш тако тешко уверити муштерију, да оно што јој је попустио, попусти од онога, што је више искао. У једној трговини где су утврђене цене и где се на сваком парчету виде цене, пазари муштерија ипак са поверењем. Увањање утврђене цене је уједно и увањање поверења спрам дотичне радње. И ако испрва стаје труда увањање утврђење цене, ал после се тај труд наплаћује са лаком, пријатном и брзом послугом — продајом. Кад се једаред већ увече утврђена цена, онда се треба тога строго држати, и радије муштерију упустити, него да јој се од цене попусти, а с тим са попуштањем се уједно и своја реч погази. Тим ће се доказати муштерији да није прецењена, јер ни један трговац своје солидности и конкуренције ради, неће узети већи проценат него што га припада код извесног артикла, па ако од њега и оде муштерија те не купи, она ће ипак њега идући пут посетити, пошто се збиља уверила да јој исти ништа попустити није могао, па сад и од сад пазариће увек са поверењем без да се озбиљно погаја.

слушала по годинама старог а духом младога и свежега говорника: како је из сиромашне српске куће од нејакога шегрта постао доцније имућан и уважен трговац, угледан човек и врстан родољуб.

Нема сумње, поуке из говора овога веома ће много користити омладини у животу, да се и она помоћу вреднога рада, штедње и трезвена живота што пре подигне и имањем и угледом.

Али мало би било то, да се овако лепим примером користи само трговачка омладина у Нов. Саду. Зато смо се решили, да по приповедању и подацима Госп. Љубе Стефановића изнесемо и у омладинском листу у главним цртама опис живота и рада његова, те да се сва српска трговачка омладина може поучити на обилним поукама из овако богатог живота.

Имамо опширно израђених описа живота многих наших песника, научника и уметника, али у исцрпнијим описима живота наших трговаца веома смо сиромашни. Животописи наших књижевних величина много су утецали на млађа поколења да заволе књижевни рад и да многи и сами постану књижевни и просветни радници, па тако ће и животописи наших трговаца утецати на трговачку омладину, да се труди, да и сама достигне, па и престигне своје учитеље и узоре.

У свима напредним народима има много књига из живота трговаца, као н. пр. о Грешаму, Карнеџију, Ротшилду и т. д., па и ми треба да дамо што више

Код нас овде у Новом Саду, све су радње мало више са утврђеним ценама, ал колико сам ја могао приметити нису свугде строго утврђење, а у Земуну пак неможе човек ни шлајфну купити, а да се не мора погајати, а кад и кад и за рукав вући.

У Новом Саду, 26. октобра 1913.

Васа Дмитрашиновић
учен. III-ег разр. В. Ш. Н. Т. О.

Школа Трговачког Кола у Сомбору

Захваљујући вредном заузимању управе трговачког Кола а нарочито ревносној агилности председника му г. Владе Грујића трговца сомборског наша трговачка омладина у Сомбору добија и ове године своју школу. Сомбор је и досада увек био међу првима, кад је ваљало радити на унапређењу нашег трговачког подмлатка, те је оправдана нада, да ће Трговачко Коло и ове године моћи одржати своју школу на оној висини, на коју бисмо сви желели, да је видимо. Како нам пак из Сомбора јављају Трговачко Коло у избору наставника заиста је било необично сретно, јер је за наставнике изабрало људе, који својом способношћу гарантују потпун успех у овој школи. Школа Трговачког Кола у Сомбору ове године ради по оном наставном плану, по коме се прошле године у Вечерњој Школи Новосадске Трговачке Омладине Упрада Трговачког Кола свакако би добро урадила била, да је узела у обзир оне промене, које је ове године предложио школски савет Новосадске Трговачке Омладине, и које су за времена биле објављене у омладинском листу.

Предавачи у Вечерњој Школи Трговачког Кола у Сомбору су ова господа: у I. разреду српски језик предаје г. Милутин Гавриловић, рачун г. Велимир Чонић, краснопис г. Јован Мандић; у II. разреду трговачки рачун предаје г. Јован Искруљев, књиговодство г. Милан Коларић, српску кореспонденцију г. Владимир Грујић; у III. разреду предаје земљопис г. Ђорђе Цвејанов, мађарску кореспонденцију г. Милан Коларић, менично право г. Милан Бикар а трговачко право г. Милан Коларић.

Предавања ће се држати уторником и петком увече од 8 до 10^{1/4} и неће њом од 2 до 5^{1/4} часова. Осим редовних предавања управа Трговачког Кола узела је у програм, да сваке недеље држи периодично својим ученицима предавања из хигијене и српске историје.

оваке душевне хране нашој трговачкој омладини, а и да народу прикажемо заслужне трговце наше, који су имали јакога маха и на наш народни живот и на наше народно напредовање.

Сад пак прелазимо на само приказивање живота нашег поштованог Госп. Љубе Стефановића.

1. Порекло.

Љубомир Стефановић родио се у Панчеву 6. маја 1843. год. Лоза Стефановића са мушке стране води порекло из Пожаревца. Деда Љубин Бранко и мајка Милица преселили су се у ове крајеве у време Карађорђевог устанка око 1810. год. Тада је прешло и много других српских породица у ове крајеве и настаниле су се око Вршца и Панчева.

Стари Стефановићеви, који су били имућни људи, настанили су се прво у Ковину, а оданде су прешли у Вршац, а потом у Николинце, село близу Вршца. Ту су и умрли и сахрањени. Дед се бавио трговином. Имао је два сина: Живка и Животу, који су помагали оцу у трговачком послу. Живко је остао уз оца а Живота, отац Љубин, пресели се у Панчево и тамо отпочне трговину.

С материне стране порекло Стефановићево је по деду Теодору Николајевићу из Пирота а по мајци Анђелији из Ниша. Узмичући са српским народом у тим крајевима испред Турака, који су наваљивали на

Ми се уздамо, да ће труд Трговачког Кола бити крунисан најлепшим успехом. Од омладине сомборске очекујемо, да ће озбиљно схватити у своју дужност, те се листом уписати у своју школу. Јер заиста је већ време, да не само речима него и делом покажемо, да смо прави и одушевљени омладинци.

Уписивање у школу обављено је 14. и 15. октобра и чим нам управа Трговачког Кола буде јавили о успеху уписивања, објавићемо га и ми у омладиноском листу. Уписнина је, као што наређује наш организациони статут, 1 круна а школарина је за чланове Трговачког Кола 1 круна а за нечланове 2 К месечно. Чланарина се пак мора плаћати тромесечно унапред.

Ако се пријави довољан број ученика, управа ће договорно с професорима Берлицове школе у Сомбору, отворити и курс за немачки језик.

Предавања Вечерње Школе Трговачког Кола одржаће се у сомборској основној школи, чијој управи ваља свакако изразити најтоплију захвалност, што је школске просторије уступила овој нашој тако корисној установи.

Школа у Земуну

Земун, 14. октобра 1913.

Земунска Српска Трговачка Омладина већ је прошле године учинила све, само да би по закључку наших конгреса одржаних у Митровици и Панчеву не само отворила своју школу него јој уједно и обезбедила успешан рад. Она је и ове године зарана гледала, да обезбеди материјалан опстанак школе. Тога ради је као што је то и у нашем омладинском листу било објављено, 7. септембра ове године приредила забаву с бербом грожђа, која нас је поред легог моралног успеха и с материјалне стране задовољила. Списак прилагача, који на овом месту предајемо јавности, сведочи, да у земунском грађанству има доста људи, који су вољни своју Трговачку Омладину и материјално потпомагати и то свакако због тога, што су уверени о огромној националној важности нашег потхвата.

Приликом ове забаве приложили су у корист вечерње стручне школе ова г. г.: По 20 круна: Г. Ђока С. Милосављевић, гђа Софија пл. Спирта, гђа Даринка уд. Гл. Петровић. По 5 круна: г. Сава Ј. Крстић, породица Карамата. По 4 круне: г. Стеван П. Крецул, г. Феликс Биндер, Лазар Сонен-

Карађорђа, они се настане у Параћину, где је рођена и јединица кћи им Марија, мати Љубина.

Но због даљег продирања Турака није било овој породици ни тамо останка, него се и она са свим својим лепим задружним имањем пресели са осталим многим исељеничким породицама у Панчево.

Ту у Панчеву упозна се отац Љубин са кућом Теодора Николајевића и јединицом ћерком из те куће Маријом и ожени се њоме.

Кућа је ова била врло имућна. Но како није било у њој мушкога подмлатка, то Живота дође у кућу својој жени и уз таста свога водио је кућу и трговачку радњу.

Прво са тастом својим а после смрти његове сам, бавио се отац Љубин трговином разних струка, као: храном, свињима и кречем на велико. Бавио се и продајом пијавица, које су се тада из великих панчевачких ритова у бурадма разашилале на све стране и употребљавале ради лечења. Пуштање крви било је у оно време као начин лечења веома у употреби и зато су се пијавице јако куповале. Осим тога преузимао је Живота и шуме ради крчења, те је из њих продавао дрво и то како за грађу на куће тако и за огрев. Но и ову струку трговине такође је водио на велико.

Радња Животина напредовала је врло добро и кућа тастова и његова била је веома имућна. Осим

фелд. По 3 круне: г. г. Коста Азуцки, Др. Коста Радојчић, Ђока З. Јовановић, Др. Сава Недељковић, гр. Фицик. По 2 круне: г. г. Коста Петровачки, срп. учитељ, С. Ђ. Свилатић, проф. и кат. у. м. Сава Теодоровић, Иван Мухар, Никола Сирбуљ, Елиас Амадај. По К 1:50: г. Др. Милош Нинковић, гђа Милева Петровић, г. Јосип Розановић. По 1 круну: г. г. Др. Изток Ткалчић, Јован Седлар, Јово Лазић, Шандор Шпиндел, Марко Тамош, Стефановић, Бошко Ђуричковић, Александер Киршанек, Р. Пејшић. По 50 потура: Н. Н. Н. Н.

Управни одбор „Земунске Српске Трговачке Омладине“ захваљује се на дару свима племенитим дароватељима и пријатељима ове установе.

Земун, 16. октобра 1913.

Ми Срби, да можемо ићи упоредо другим, напреднијим народима, који нас опкољавају и с којима долазимо у додир, морамо настојати, да се образујемо у свим могућим гранама и правцима. Особито морамо настојати, да нам наш трговачки сталез буде на што вишем културном нивоу, како би лакше одржали победу над нашим изабљивачима. Народна пословица вели: „На млађима свет остаје“. Ради тога ваља нашу Трговачку Омладину што боље образовати, како би из ње данас, сутра постали ваљани трговци и људи. Ми смо, и ове године, започели нашу Вечерњу Школу у понедељак (13.) X. коју раније нисмо могли из техничких разлога. Лепо је било погледати нашу омладину, како је многобројна дошла у школу, где ће се наоружати знањем за животну борбу. Кратким и језгровитим говором, предочио је омладини наш вредни председник г. Милан Илкић, важност Вечерње Школе, приказујући им уједно изабрано наставничко особље. Наставници наше школе су професори овдашње кр. реалне гимназије и кр. трговачке академије и то: проф. К. Теодоровић, уједно управитељ школе, за рачун и српски језик, проф. М. Стојшић, за српску и немачку кореспонденцију, проф. М. Лајтмановић, за књиговодство и др. Г. Тадић, конципиента, за трговачко и менично право. Како председник, тако и наставници поздрављени су бурно од присутне омладине. Иза председника узео је реч управитељ Вечерње Школе проф. К. Теодоровић, стављајући омладини на срце, да савесно врше своје дужности, јер само озбиљним радом и марним похађањем школе, постижава се сврха за којом се иде. Исти им је прочитао правила, а затим су ученици пошли у своје разреде, где се

радње имали су пет великих кућа, земље и винограда, а и доста готова новца, којим су радњу водили. Али око год. 1845. када је Живота већ сам водио радњу, посао пође у натраг. Приликом једне велике продаје свиња у Ђуру, новац за исте депонован је био по дотадањем обичају, кад се све радило без писаних уговора и обвеза, у банци (Bankhaus) у Бечу, али дружина с којом је Живота у компанији био, тај новац никада му није издала, него га је незаконито себи узела. Уз то су му се потопиле неке лађе с храном. Ова два велика удара сасвим пореметише кућу Животину, тим већма, што је у то време владала и глад због неуродице, те је цена храни била врло велика, те тако и штета заиста огромна.

У највећој борби за опстанак снађе Животу и напрасна смрт од капље 1847. год. Његово већ поколебано имање у бурној 1848—9-ој години сасвим се разорило. Многа храна и све друго из куће развучено је, па је тако кућа Стефановића сасвим пропала. Но удовица, као врло разумна и честољубива женска из свога имања, које је од оца на њено име прешло и из заосталога опћега имања ипак је подмирила, све дугове те је тако посред тих недаћа ипак част породична спасена.

Са удовицом остало је још четворо незбринуте деце и међу њима наш Љубомир, којем је тада било око 6 година.

обука одмах започела. Тако смо опет дошли ближе мети, коју ћемо брзо стићи, ако будемо радили оно што можемо и што треба да радимо.

Меркур.

Штампајући ова два дописа из Земуна с радушћу можемо констатовати, да је Земунска Српска Трговачка Омладина била вазда прва на омладинском раду, те је оправдана нада, да ће и ове године бити. Ми бисмо само молили омладинску управу да нас што чешће и што опширније извештава о раду своје школе, како би ови извештаји подстицали и друге омладине, да се угледају на родољубив рад Земунске Српске Трговачке Омладине.

ОМЛАДИНСКИ ГЛАСНИК

Значајно другарско вече. У прошли петак 11. (24.) октобра одржано је у дому Новосадске Трговачке Омладине лепо другарско вече, које се значајем својим издваја изнад других другарских вечери, које су досад одржане. Новосадска Трговачка Омладина била је тако сретна, да је за предаваче на својим другарским вечерима умела придобити знатан број наше академски образоване интелигенције, којој је господи наша трговачка омладина веома захвална за њихова поучна и родољубива предавања. Али тога вечера беше међу дошао своју омладину, трговац, најугледнији члан наше старе трговачке гарде, г. Љубомир Стефановић, да причањем свога живота, живим примером поучи своју омладину, како трговац може са скромним и незнатним почецима постићи најлепше успехе. Господин Стефановић причао је своје успомене, без извештачености, интимно од срца к срцу. Није то било предавање, то је био разговор, онакав, какав се чује у кругу интимних пријатеља. Г. Стефановић обрадиће своје предавање, које ће обрађено изаћи у подлиску нашег листа, како би и остали наши омладинци научили, шта све треба да чине, па да у трговини постигну такве успехе. Предавање су ово сви присутни омладинци, као и остали гости — међу којима видесмо готово све Србе трговце, — поздравили бурним пљескањем и овацијама, које су приређене старом али крепком привредном борцу нашем. Нарочито морамо истаћи, да је од дугог времена ово била прва прилика, те видесмо на окупу толике трговце наше, уз које видесмо многе банкарске чиновнике а међу њима и подуправитеља Централног Кредитног Завода г. Милана Француског и све наставнике наше Вечерње Школе.

Из новосадске Вечерње Школе. Већ је прошао скоро пун месец дана, откако је Вечерња Школа Новосадске Трговачке Омладине отпочела је свој рад, и реферишући осталима нашим омладинама о њезину раду са задовољством можемо констатирати, да ученици много ревносније и савесније похађају предавања него ли прошлих година. То уредно похађање школе свакако је доказ зрелости наших омладинаца као и њихове развијене свести о потреби школе. А то морамо код наших омладинаца нарочито истакнути, јер се баш сада налази у нашој средини и Српско Народно Позориште, а прошлих година није се један пут догодило, да је наша школа због доласка позоришта морала прекинути свој рад. Према прошлости, то је заиста значајан напредак. Наше ученике, који су већ и досадањим савесним похађањем школе заслужили најлепше признање, упозоравамо, да и даље истрају, јер предавања у школи могу имати само тако темељна успеха, ако их ученици буду тачно и савесно похађала.

Сетимо се своје Централне Касе. На последњој седници Привремене Централне Управе поднео је г. Владимир Грујић, агилни председник Трговачког Кола у Сомбору веома уместан предлог, да се скупљањем ситних прилога на блокове, помогне Привременој Централној Управи да дође до потребних прихода, без којих јој сваки рад на подизању нашег трго-

вачког подмлатка безуспешан. Из реферата о материјалном стању Централне Касе могао се сваки присусан омладинац уверити, да Привременој Централној Управи нестоје на расположењу никаква материјална средства, а без потребних материјалних средстава не може се ни замислити никакав живљи рад, никаква већа агилност и то нигде на овом свету па ни код нас. Од оног доба материјално стање Централне Касе мало се побољшало у колико се од оног доба смањила претплата за лист са 60 на 50 потура месечно, те сада остаје од чланарине сваког омладинца, који је члан Централне Касе, по 10 потура у Централној Каси за административне трошкове. Али то је још веома мало. Централна Каса требала би да изда и штампа потребне школске књиге, требала би да изашље своје изданике да организују омладине у оним местима где организоване омладине још нема: или онамо где организоване омладине још нису успеле да отворе своје школе; и даље би требала да изашље своје стручњаке, који би бар једанпут двапут походили већ отворене школе, да надзиравају њихов рад, те да међу појединим нашим школама створе потребну једнообразност у раду. А осим тих има још и других великих задатака које би наша Привремена Централна Управа требала да уради, али она тешко може да врши и најглавније задатке своје, јер нема откуда да покрије ни своје најважније издатке. То је нагонило г. Владимира Вујића да изнесе свој предлог да се Привременој Централној Управи прискочи у помоћ ситним малим прилозима. Тај предлог усвојен је једногласно. На основу тог решења Привремене Централне Управе штампани су сада блокови за скупљање ових прилога. Ми мислимо, да да је дужност сваке организоване омладине, да поручи себи што више таквих блокова, те да их растури или својим члановима, те да на тај начин скупе бар један део оних трошкова који су Централној Каси потребни. Колико се пак на тај начин може учинити, томе је најлепши доказ, што је на последњој забави Новосадске Трговачке Омладине на тај начин скупљено 18 круна, мада је цена једном листу из блока само 10 потура. Омладине учините своју дужност, јер само смо у споу јаки.

Наставничка конференција новосадске Вечерње Школе.

Наставници новосадске Вечерње Школе одржаће у идућу суботу ове године своју прву наставничку конференцију. Овакве наставничке конференције, какве се одржавају овде у Новом Саду веома су оправдане, те би ваљало да се и наставници наших школа и у другим местима угледају на наставнике новосадске школе, те да и они одржавају овакве конференције какве се одржавају овде у Новом Саду. На тим конференцијама расправљаће се важна питања о методу рада у нашим школама, да би се утврдила начела: како и на који начин треба предавати у нашим школама па да настава буде што успешнија. На тим конференцијама наставници саопћавају уједно једно другом своја искуства како о раду и напредовању појединих ученика тако и о владању њихову, те се тако утврђују и начеле школске дисциплине. На тај начин ствара се хармонија у раду појединих наставника, школски рад постаје знатно лакши и успешнији.

Верени. Г. Сава Јанковић чиновник Централног Кредитног Завода у Новом Саду и члан Управе Н. Т. О. верио се прошле недеље са Гђцом Олгицом Григоријевићевом, кћерком Г. Милоша Григоријевића, пароха у Деспот Сентивану. Срдачно честитамо!

Извештај С. Т. Омладине у Карловцу. Управни одбор наше омладине имајући пред очима узвишени циљ спремање својих чланова за што бољи рад у њиховом будућем животу решио се да и ове године отвори вечерњи течај и ако нам је јако тешко, прво ради финансијалног стања а друго ради малог броја омладине, али видећи чврсту вољу у свију чланова за вечерњу школу, те с том надом да ће нам Вечерња Школа са потпуним успехом свршити, почесмо 6. окт. наш вечерњи течај са једним разредом. У школски савет су избрани г.г. Вујо Влатковић трговац, Миле Куга трговац, Милан Боровац професор, Јован Марчетић професор, др. Бранко Врга

одв. концепиент и Р. Крон књиговођа. Наставни план саставили смо према овдашњим приликама који се у већини слаже са новосадским за II. разред. Обука се одржава 7 часа недељно, у дане: понедељак, среда и петак 2 часа а недеља 1 час. Предмети: Менично право, трговачки рачун, немачки језик, једноставно и дупло књиговодство и немачка кореспонденција и то према распореду. Понедељак од $\frac{1}{2}9-\frac{1}{2}10$ менично право г. др. Бранко Врга, од $\frac{1}{2}10-\frac{1}{2}11$ немачки језик г. Јован Марчетић. Среда од $\frac{1}{2}9-9$ трг. рачун г. Милан Боровац, од $9-\frac{1}{2}11$ књиговодство г. С. Крон. Петак од $\frac{1}{2}9-9$ трг. рачун г. Милан Боровац, од $9-\frac{1}{2}11$ књиговодство г. С. Крон. Недеља од 2—3 немачка кореспонденција г. С. Крон. У школу се уписало у свему 14 ђака и то 12 омлинаца и 2 војника, потоњи уз опрост школарине. Напоменути ми је такође да су наши омладинци свесни своје дужности, сви чланови Централне Управе, а осим тога нека им служи на част а многим на углед, јер су сви чланови Главне Привредне Задруге у Загребу, у коју сваки поједини редовито месечно шаље 20 до 40% од своје плате.

Милан Ј. Бачић, тајник.

У место венца на одар заслужном панчевачком трговцу и свом пријатељу покојном Јовану Стојшићу-Сомборцу, даровао је госп. Никола Ђурчин, трговац панчевачки К 50 панчевачкој трговачкој омладини, за трошкове око вечерњих предавања. Г. Никола Ђурчин редовно и стално прати и својски потпомаже рад тамошње трг. омладине, јер зна шта је циљ удружењу и школи а и с каквим је трошком исто везано. С тога и на овом месту нека је велика хвала искреном пријатељу трговачке омладине госп. Ђурчину.

Лепо народ каже: Што више знаш — више и вредиш. Кад сам у разговору, неким омладинцима, ову народну изреку споменуо, и трудио се да је што опширније објасним, многи су ми, правдајући се, одговорили: Како могу знати кад нисам учио, јер нисам имао прилике да научим. Држим да омладина и у другим местима исто тако мисли и говори као код нас. То хоћу саде (које сам требао раније учинити) овако јавно да се запита: Да ли ми омладинци уопће имамо прилике да учимо и да ли можемо научити оно што ће нам у животу требати? На то питање ћу одмах, у две речи и да одговорим: имамо и можемо.

Како Новосадска Трг. Омладина осећа потребу за учење, оснива и ове год. своју Вечерњу Школу, исто тако и ми осећамо потребу, те истина са малим бројем ученика, али ћемо ипак што скорије отпочети школу. Држим да ће се ове године, у сваком месту где је омладина организована, одржати Вечерња Школа, јер она нам је исто тако потребна као парче хлеба.

„Вечерња Школа“. То је предмет за одговор на горе наведено питање. Дакле ево нам прилике за учење, у њој ће мо научити све што ће нам у животу бити неопходно нужно. Вечерња Школа, то је мати омладине. Она ће нас исто тако у загрљају с' љубављу свему научити, као што права мати своје одојче у наручју грли, љуби и за напредак спрема.

Вечерња Школа, то је прави пут за нас. Ко овим путем пође тај неће посрнути; тај ће доћи до циља.

Омладинци! Погледајмо коју годину у напред; промислимо добро: шта нас све у животу очекује. Имајмо свагда на уму ону горе наведену народну изреку, те као што нас неколико осећамо потребу за школу, за учење, држим, да ни вама, који нисте вољни школу похађати, неће учење бити ни од какве штете, него само од користи.

Народ каже: прут је само у снопу јак. Зато трудимо се да дођемо до што више знања и учења; да се свакоме мили школу похађати. Тиме ћемо и нашој господи наставницама омилити рад, који ће такође више труда полагати, само да би се ми, деца Вечерње Школе, што спремнији из наручја своје мајке отргнули. Обгрлимо ту нашу мајку, не пуштајмо је из загрљаја све дотле док нас на прави пут не изведе, т.

ј. похађајмо је најтачније све докле нам је год могуће, јер ће само наша корист бити.

— На млађима свет остаје, па што гора омладина, већа срамота за нас који смо је спремали. Спремајући што боље омладину перемо ми свој образ пред будућношћу — рекао је г. П. Аршинов професор у књизи: „Шта ћемо и како ћемо“. (Задужбина Димитрија Стаменковића књ. 2.) Па кади то знамо, онда молим старију господу, браћу и другове: да се што више, у својим круговима, заузимају за млађе другове своје, за омладину; да је упућују на прави пут; да оперу свој образ пред будућношћу; да омладину што боље, т. ј. да је спремају тако, како неће бити срамота за њих, који су је учили.

Много поздравља све једномишљенике и остале другове, које све без резлике позива на рад.

Вел. Кикинда.

Омладинац.

Вечерња Школа Турскобечејске Арачке Трг. Омладине.

Уписивање у школи вечерњој је извршено 28., 29. и 30. окт. Уписало се свега засада 24 ученика, и то 13 у I. р. 11 у II. р. Наша школа има само 2 разреда. Школски савет се овако конституисао: Часници школског савета: председник: г. Гига Јовановић књијар, потпредседник: г. Иван Кириловић трговац, управитељ Вечерње Школе: г. Аркадије Милетић учитељ, бележник: г. Звонимир Толмачев. Чланови Школског Савета: г. г. Мирослав Нићин трговац, Младен Неранџић књиговођа, Милан Нићин трговац, Светолик Радивојевић трговац, Др. Богдан Јевтановић адвокат, Жарко Чиплић учитељ, Макса Лазарев занатлија, Душан Давидовић занатлија, Макса Толмачев Штед. чиновник, Миљивој Нићин трговац и Средоје Секулић потпредседник омладине. Предавачи су пак ова господа: г. Аркадије Милетић управитељ Вечерње Школе у I. р. српски језик недељно 2 сата II. р. српску кореспонденцију недељно 2 сата, г. Др. Богдан Јовановић у II. р. менично право недељно 1 сат, г. Жарко Чиплић у I. р. рачун недељно 2 сата, у I. р. земљопис недељно 2 сата, г. Мирослав Нићин у II. р. немачки језик недељно 1 сат, г. Макса Толмачев у II. р. трговачки рачун недељно 1 сат. г. Звонимир Толмачев у I. р. контоарне радње недељно 1 сат. у II. р. једноставно књиговодство недељно 1 сат, у II. р. обртнички земљопис недељно 1 сат. I. разред ће имати предавања у мушкој основној школи а II. разред р. у омладинском локалу. Поправни испит одржан је 28. прошлог месеца. Турскобечејска Арачка омладина изриче најлепшу хвалу месној црквеној општини српској која нам је школу за послугу уступила.

ПРИВРЕДНЕ НОВОСТИ

Без просвете не може данас у Европи живети ниједан народ. Ко неће да се просвећује или просвећивање занемарује, мора међу просветним народима пропасти. Ко је јачи, тај тлачи, и то не само ко је телом јачи него и просвећеношћу. Стога је дужност интелигенције да просвећује народ. Зато издаје Матица Српска Књиге за Народ. Ако се сви латимо растуривања тих књига, много ћемо помоћи народној просвети. За кратко време ће изићи нових 5 књига за Народ и календар Матице Српске. Свих шест свезака стоје заједно само 1 круну. Свако треба да помогне народној просвети, растурујући Матичине књиге.

Добре Књиге треба не само куповати него и растуривати. Није свакоме дато да свој род послужи великим делима. Али сви заједно можемо створити велика дела. Ситан народни рад је само по труду који појединцу задаје ситан, али је у целини својој, у успеху он велик и тако значајан, да се из њега нико не извлачи ко има националне савести. Растуривање добрих српских књига у народ је најплеменитији рад те врсте. Кад знамо да до наше породице лакше допру стране

књиге и да нас оне одиста и поплављују, онда растуривање српских књига добива карактер важног културног рада који овде, на периферији нашег језика има висок национални значај. За просвећивање широких слојева народних, пак, књига је најзгодније, најлакше и најјефтиније средство. Зато помозимо сви да се растурују Матичине Књиге за Народ.

Шта је Матица Српска? Многи наши ратари су узимали од Матице новац у зајам на земљу. Стога многи мисле да је Матица новчан завод или, како се кратко каже каса. Матица јесте да даје зајмове на земљу, али она ипак није новчан завод. Матица је српско књижевно и просветно друштво. Матица има новаца, па да не би стајао без користи, новац се издаје под интерес, и то сталан интерес, обично 6 од сто. Тако је Матица испомогла многога Србина. Али она ипак није новчан завод. Откуд Матици новаца? Један део имања њена чини чланарина коју чланови улажу већ од почетка Матице, од 88 година; чист приход од чланарине се троши на штампање књига. Други део њена имања су оставили просвећени Срби као задужбину на издање добрих српских књига. Трећи део њена имања су дали људи добра срца да се од њега школују добри српски ђаци, те се сад заиста школује сваке године 50 њих. Сав тај новац скупа износи преко 3 милиона. Члан Матице Српске може постати сваки ваљан Србин који у Благајницу Матичину положи 100 круна одједанпут или за пет година по 20 круна. Честица по 20 круна може се отплаћивати по 2 круне на месец. Сваки члан добива сваке године око 10 српских књига. Матица Српска издаје Књиге за Народ и даје сваке године 5 таквих књига и 1 календар за 1 круну. Сваки добар Србин треба да постане члан Матице Српске, јер ће тако помоћи српску књигу и просвету. Ко не може бити члан треба да купује њене књиге, јер и тако помаже просвету.

Прва слава Срба певача у Сомбору на правосл. Духове 1914. У недељу 29. септембра (12.) X. одржана је у Сомбору, под управом савеза срп. пев. друштава, прва селница приређивачког одбора за певачку славу, која је сјајно успела. Нема две године како је Савез основан у којем су сада већ 43 певачке дружине здружене, а надати се је да ће се сигурно и све остале пев. дружине савезу прикључити. Сврха савеза је од великог значаја, њему спада у дужност, да национално буди зачмалост и малаксалост српског народа: Неговањем лепе српске песме која је нас и одржала, подстрекава српску омладину на националан културан напредак, како ми малени, неби заостали иза других великих културних народа. Први главни скуп ширег приређивачког одбора ва прву певачку славу Срба певача у Сомбору, одржан је у градској дворници, и беше веома јако посећен. Милина беше видети на окупу пуну дворницу, које из места изасланика свију наших женских, просветних, културних, хуманих и привредних друштава и завода, такође изасланика са стране од савезних чланова срп. пев. друштава, сви дођоше вољни помоћи да се што успешније и лепше прва певачка слава одржи. Изасланици са стране дођоше следећи: Милан Ст. Радовић, Никола Јовановић и Франтушек Хутин — Вуковар. Васа Крендић и Сава Коларић — Нови Сад. Аца Циковац, Бранко Стаић, Милан Вујин и Лазар Јовановић — Рума. Милан Бајин и Младен Главашки — Чуруг. Јоца Горгијевић, Карол Направник и Ђока Танасијевић — Вршац. Др. Љубивој Стојшић, Петар Кранчевић и Никола Илић — Митровица. Милош Соколовић и Јово Бандир — Ријека. Димитрије Петровић и Милан Глибоњски — Осјек. Манојло Попов, Јован Петровачки и Стеван Недић — Темишвар. Коста Шевић, Бранко Ролер, Фрања Вах, Милан Медучин и Мојсије Терзић — В. Кикинда; сви 10 пев. друштава са стране заступљени са 29 изасланика. Саветовање је текло стварно објективно, хвале достојно културних људи и као што приличи сврси, ради које се скуп сазвао. Агилни председник савеза г. др. Јоца Лалошевић поздравео је збор дивним родољубивим говором, разложио је озбиљно што је значај ове прве српске певачке славе, рекао је да ово није само скуп једног општег весеља већ да је ово

од великог националног значаја и т. д. затим је седницу отворивши бурно поздрављен. Решење упр. одбора савезног прихваћено је једногласно са малим изменама и допунама. Решено је ово: I. Певачка слава да се одржи у Сомбору као седишту Савеза на православне Духове, а то је 7., 8. и 9. јунија 1914. год. по нов. кал. II. Прва Певачка Слава стављена је под покровитељством најугледнијих Срба. За покровитеља је изабран патријарх, односно његов заменик и 2 лица, која ће то лица бити остављено је ужем перманентном приређивачком одбору да он реши; за почасне председнике изабрани су председници свих српских просветних, културних, хуманих и привредних, друштава и установа од општег народног значаја, у покрајинама на које се Савес Певача простире, а то су председници Матице Српске у Новом Саду, Друштво за Срп. Нар. Позориште у Новом Саду, Просвјете у Сарајеву, Соколских жупа: Фрушкогорске, Крајишке и Босанско Херцеговачке, Савеза Женских Задруга у Загребу и Сарајеву, Привредника у Загребу и Савеза Земљорадничких Задруга у Загребу III. Изабрани су пододбори за припрему свега што је потребно за прву певачку славу, као стручни пододбор за склапање распореда концерата, забава, свечаности: финансијски за набављање новчаних средстава којима ће се покрити трошкови око приређивања славе; пододбор за дочек гостију са стране; за смештање певача; новинарски пододбор за популисање прве певачке славе путем српске, словенске а нарочито Југословенске штампе и за извештавање српске и словенске шире публике у што већи број листова и часописа о свему што се ради у пододборима: грађевински одбор за зидање певачке арене и других потребних просторија и централни пододбор у којем су сви председници и перовође пододбора. Чланови ових пододбора јесу сви из места. Нозинарски пододбор већ је одржао своју прву седницу у којој је решено у које ће листове поједини чланови пододбора писати даље, да се напише и у 2000 примерака мапа књижица „Путовођ за I. певачку славу“ која ће се бесплатно раздавати певачима и гостима шта ваља знати ради Оријентовања. Још су означене оне новине српске и словенске, које ће се позвати да изашиљу на славу своје извештаче. Певачка слава није локална ствар, него општа српска. С тога се надати да ће је цео народ потпомоћи материјално и морално.

Наши Американци насељавају ново ослобођене српске крајеве. Многи наши по Америци расути, остављени, заборављени и у пола одређени народ враћа се у плодне и простране новоослобођене српске крајеве. За њима ће и остали — све што ваља, што се није прошло и забатало, и што већ није потонуло у америчком мутежу и таласу. Међутим је дошао из Америке и ваљани српски свештеник Хаџи Јоаким Бједов (родом из Книна у Далмацији), да проучи и упозна све прилике у новоослобођеним крајевима на Балкану, па ће известити онда браћу у Америци о свему како треба. Ево што пишу београдске новине: „Хаџи Јоаким-Бједов, прави истински слуга божји, одличан Србин, један од најпросвећенијих и најкултурнијих Срба у Америци, налази се од неколико дана у нашој средини. Пошао је да обиђе и да упозна све наше крајеве и све прилике у њима, те да се преко Атонске свете горе и преко свога родног места, Книна, поврати опет у Америку. Аманет вам, оче Бједове: обавестите наше колоније у Америци, да код нас сада овде у Европи има доста места за све њих, где ће лепше и пријатније живети на грудума своје мајке, и на њима очи заклопити. Не треба више Србима потуцати се по туђини од немила до недрага. Добро нам дошли!“

Трговци у Србији за српски језик. Српско трговачко удружење у Београду позвало је своје чланове, да дају поруџбине само оним трговачким фирмама у иноземству, које с њима дописују српски. На тај начин присилиће се извозне фирме у иноземству да држе српске дописнике и да српски младићи добију место у иноземству, а српски трговци неће морати да држе дописнике за француски и немачки језик.

Конференција за брзо отпремање робе на жељезницама Немачке и Аустро-Угарске одржава се у Монакову, на којој су заступане све жељезнице Немачке и Монархије. Нарочито се расправља о брзом шиљању оне робе, која се може на путу покварти дужим чекањем.

Наше школске књиге

У многим местима Вечерње Школе наших трговачких омладина већ су отпочеле свој рад. Кад смо се год састајали и договарали о нашим школама, увек смо наглашавали, да нам школе могу одговорати великој сврси својој само тако, ако се у свима буде једнако радило. А најважнији увет за подједнак рад у свима школама су школске књиге. Тек онда, ако се у свима школама буду употребљавале исте књиге, може бити речи о томе, да се у свима школама и подједнако учи; тек тада можемо достићи то, да нам ученици из разних школа излазе с подједнаким знањем.

Осим тога школска књига подједнако олакшава рад како самим наставницима тако и ученицима. Јер наставник, кад има књигу у руци, зна о чему ће и којим ће редом предавати, а ученик, ако уз предавања свога наставника има још и књигу, моћи ће из књиге код куће поновити оно, о чему је наставник у школи предавао. С каквим тешкоћама морају да боре се и наставници и учитељи наших школа, то видимо на оним предметима, за које неимамо школских књига.

Дајте нам школске књиге! — говорили су нам наставници других школа, кадгод би долазили у Нови Сад. Дајте нам школских књига! — говорили су нам, кадгод бисмо одлазили к њима, да се посаветујемо о заједничком раду.

Привремена Централна Управа увиђајући огроман значај школских књига из својих скромних средстава а потпомогнута родољубивим прилозима некојих наших трговаца, чија су имена била штампана у нашем листу — издала је или је узела у накладу досад три књиге за наше Вечерње Школе. Те су три књиге: Српска Граматика од др. Милана Петровића, Српска Кореспонденција од Јована Живојновића и Немачка Кореспонденција од Јосифа Шопфа. Писци ових књига су наставници Вечерње Школе Новосадске Трговачке Омладине, а писали су их искључиво за наше школе.

Те књиге чине данас својину Привремене Централне Управе. Из прихода од ових школских књига Привремена Централна Управа штампаће друге нама потребне књиге, тако да се за кратко време може догодити то, да за сваки предмет имамо своју књигу.

Међутим сад кад се стварају школе морали смо искусити, да се ниједна Омладина, која је школу отворила, није обратила Централној Управи за потребне школске књиге. То значи, да наши ученици и данас, кад се Привремена Централна Управа постарала бар за некоје школске књиге, немају у рукама никаквих књига, него се морају задовољавати искључиво предавањима својих наставника, и чак и код оних предмета, за које већ имамо потребне књиге.

Због тога морамо упозорити управе наших омладина, да сваки ученик наших школа треба да набави себи горе споменуте књиге, а наставнике, који предају српски језик те српку и немачку кореспонденцију, да их предају по овим књигама, јер и њима и ученицима биће много лакше, кад имају у рукама књиге. Осим тога Привремена Централна Управа купила је ове књиге баш зато, да би им снизила цену, како би их могао купити сваки па и најсиромашнији ученик наших школа. Тако се Српска Граматика др. Милана Петровића, којој је била цена 2 круне, продаје сада по 1 круну — дакле у половину цене; а Немачкој Кореспонденцији, којој је била цена 3 круне, сада је цена само 1.50 круне.

Приморавајући ученике да купе ове књиге, ми с једне стране олакшавамо њихово учење, и дајемо им могућности да што више науче, с друге стране омогућавамо Привременој Централној Управи, да у што краћем року изда нове школске књиге које су нам тако јакно потребне.

РАЗНО

Што год радиш, ради мудро и пази на свршетак. Био млади краљевић, који је више волео игру него књигу и који се свагда на часу науке исмевао своме учитељу. Тешко беше његовом оцу, забринуо се љуто мислећи у себи: какав ли ће краљ бити мој син, како ли ће правду делити народу онај, који ништа не зна и научио није?! Саветовао је отац свога сина сваког дана, али узалуд, све драгоцене време за науку употребио је овај младић у лакрдији, шали, смеху, игри и неозбиљном животу. Напослетку га остави и учитељ, али му при поласку рече: Синко, даћу ти један савет који лежи у једној мудрој старој речи: „што год радиш, мудро ради и пази на свршетак“. Те је речи лакомислени младић запамтио, то му је све било што је знао.

Кад му отац умре, наследи овај лакомислени младић очев престо. Али какав беше у детињству, такав беше и сад. Народ га због незнања и неспособности за владање омрзну и великаши се договоре да га убију. Потплате његова бријача, да му при бријању одсече врат. Када га бријач поче сапунити и оштрити бријачницу, поче краљ говорити: „што год радиш мудро ради и пази на свршетак“, једине речи које је запамтио из науке. Бријач задрхта и уплаши се, помисли да краљ зна за његову намеру, клече пред њега и рече: Видим господару да знадеш све, опрости ми! И тада му исприповеди све, шта су смислили његови великаши да учине и како га је он хтео убити. — Тада краљевић увиде, какву корист има човек од знања и науке и рече: кад ме је једна мудра реч могла спасти од смрти, колико би ми користило у животу знање, да сам у своје време хтео учити. И помоли се Богу да му даде здравља и просвети разум.

И лати се књиге те поче марљиво и вредно учити. И постаде мудар владалац. Поче дизати цркве и школе и људима по правди судити. Учитељу своме подиже красан споменик, а на њему уклеше златне речи: „Што год радиш, мудро ради и пази на свршетак“! Из „Православља“.

Из рачуна. Циган и возар. — Пре 2—3 године десило се овај случај баш код нас у Н. Саду. Циганин — као војник — хтео је прећи из Н. Сада преко у Петроварадин. Но пошто је зимње доба било, а дрвена ћуприја беше већ растурена, морао се дакле чамцем превести. Запита скелецију (возара) пошто ће га — као сирота војника — превести преко? Овај му одговори 16 потура. — Е, то је много, одговори Цига, ја немам толико новаца. Но па онда ћеш платити онолико колико можеш — одговори скелеција — видим, да си сироман ђаво, али ако ми платиш 16 фил. ја ћу ти остатак твога новца дуплирати, јер знаш циги се не верује тако лако. Ова погодба се допадне циги. Да се преко превести и исплати скелецији 16 потура. Скелеција је био човек од речи, и дуплира циги остатак новца односно да циги још онолико новаца, колико му је остало. Смешка се цига и очима и устима овом ђаву, мислећи; ако би ми овај увек дуплиро мој остатак новца, ја би све више и више новаца имао. Хм!... а јел' чико, дали би ме ти превезо опет преко у Н. Сад, ал разуме се под истим условима? Хоћу зашто да не — одговори возар — седни унутра те плъну у длан и за тили часак беху преко у Н. Сад. Цига му плати 16 потура и овај му дуплира остатак новца. Опет се Цига смешка. Није могао брзо израчунати али му се овај „кшефт“ допао. Хоће он опет преко у Петроварадин под истом погодбом, и возар га превезе. Плати му цига 16 потура а овај му опет дуплира остатак. Море газда хајдмо опет у Н. Сад. Хајд одговори возар и прејоше овамо. Ту извади цига свој новчаник те плати возару 16 потура и примети, да му је новац сасвим исцрпљен т. ј. да је свој цео новац што је имао и што му је возар трипут дуплирао, на ову вожњу потрошио. Стао се Цига чешкати и на прсте набрајати колико је он управо новаца имао. Ја не знам шта се после с њим десило, дали је изрчунао или не, зато нека му ко од читаоца помогне рећи, колико је Цига имао новаца пре вожње.

П. Д.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Госп. Бранку Ф. Купрешанину у Загребу. Ваш чланак, који Вашим цењ. писмом од 2. о. м. ургирате, до данас нисмо примили.

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

Власник: СТЕВАН Л. ГАВАНСКИ	ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ. на $\frac{1}{4}$ годину . . . . . 6 Кр. на $\frac{1}{2}$ године . . . . . 3 » на $\frac{3}{4}$ године . . . . . 2 » Поједини бројеви 10 пот.	Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина« Неплаћена писма не примају се. Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује рачунају се јефтине.	Одговорни уредник: ЂОКА РАДУЛОВИЋ.
---------------------------------------	--	---	--

СРПСКИ СОКО У СЕНТОМАШУ.

Трећа је година како постоји »Српски Соко« овде у нас. Тешко га је било и основати јер колико је чињено сметње са стране, толико а и више ровили су против оснивања ове установе и људи, који су дужни били потпомагати је.

Наш народ још слабо зна и познаје суштину и значај ове установе, па с' тога се и не загрева за њу онако како би то требало.

Соколска установа је нарочито зато, да се чланови вежбају у гимнастици, да се њоме телесно развијају и тело јачају, тиме постају здравији, а још стара римска пословица вели: само у здравом телу је и здрава душа.

Но колико је од значаја ово по неговање здравља, толико је значајно и са просветне стране.

Гимнастиком се јача и тело и душа, те постају наша деца јунаци, као што им беху и њини стари. Али кад се соколи купе у јато, ту се међу собом упознају, уче се поштовати међу собно, познавати се и љубити. Упућу-

ју се на пристојност и лепо понашање, на поштовање старијих и упућивање млађих, на све оно што је лепо и добро.

Добро и увек остаје добро, а лепо увек је лепо.

Соколска установа треба да нас челичи у свему што је наше, она нас упућује да високо уздигемо све што је народно, јер и соколи ничу из свог народа. Соколство је полазна тачка за просветни нам рад. У соколима смо сви једнаки, сви смо ми браћа јер смо чланови једнога народа. Сви смо дужни да се одужимо своме народу, за њега треба да подносимо све жртве.

Сви смо ми поникли из крила свога народа, и ниједан се не може назвати господскога соја и колена. Српски народ као демократски народ не познаје и не признаје тога.

На основу овога сви треба да се ухватимо у соколско коло, и мушко и женско, нека нас изједначи соколска мисао, а љубав своме народу нека нам буде водила за ово. Нека одјекне из хиљаду грла соколских заједничка српска песма:

Ватимо се кола тога
Од вишњег је оно Бога.

Српски Соко до сад броји око 40 одраслих и до 100 дечице. Но према броју нашег живља овде, треба да имамо око 200 одраслих, а деце и двојином. Наше занатлије сви треба да похитају, па наша занатлијска и трговачка омладина, а овима треба да предњачи наша омладина, која се назива независном а која треба да даје примера како су добри Срби, да предњаче примером, да су загрејани соколском идејом и да докажу, да су свесни те идеје.

На слету у Прагу вежбало се на 30.000 сокола. А поред њих вежбале се и 12.000 соколице. А куда би и соколи без соколице?

Зар није »Косовска девојка« била соколица? Зар није она залежала рањенике рујним вином? Зар их није она увијала:

Од бедара до витих ребара.

Зар нема у Црној Гори и данас тих Соколица, које у киши од куршума стоје поред својих дичних соколова и чекају да му испуне сваку жељу, да му додаду пушчани прах, што сатире душмана српскога?

Има, има, има! Али нема тога овде у нас. Где су наше соколице? Где

ПОДЛИСТАК.

ЗАСГАВА.

ДОЧЕК ПОВЕДНИЧКЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ У БЕОГРАДУ.

Кад је човек, који познаје Београд, ступио у њега у суботу у вече, као што је то био случај самном, видео је одмах, да се ту нешто необично спрема. Нека нервоза, живахна радост опажа се по улицама, ките се куће, намештају заставе, дижу славолице, уређују и украшавају улице и излози, а по улицама комеша се народ, који стиже гомилама са свију страна и крајева Српства; у најразличнијој ношњи, разног нагласка, интересантне су те групе сваком посматрачу, па и међусобно, једна другој, те траже узајамно додира, обавештаја, разговора, који се обично свршава истим заједничким закључком:

Ми смо целина у сваком погледу.

И ту целину искупио је један презнаменит, преславан догађај, који се сутра очекује. Мишица српскога народа, која је својом снагом, а с мачем у руци извршила стару, завету српску мисао. покајала К сово и ослободила заробљену браћу из дугог и горког ропства, а уједно осигурала те нове тековине од настраја грабљива, подмукла а уједно сулуда суседа, ко-

ји је хтео, да на превари и на силу бога отме Србину оне груде земље му, што их је вековима натапао и опет наново натопио крвљу својом, па их отео. Два рата, две освете, две победе, две славе уједно! Ком Србину да се не рашире груди од двосруке радости, од двосрука задовољства већ при помисли самој, да види сутра ту силну и моћну мишицу српског народа, која је својом снагом то све извела, да види ту славну српску војску, ту дику српског народа, како се преморена од тешка јуначка посла и борбе, прорешетана додуше, али светла лица, увенчана двоструким лаворовим венцем победа враћа са два бојна поља.

Нисам могао од узбуђења честито ни да заспим. Које припреме за тај радостан догађај, што сам их гледао, које разговори, што сам их слушао, узбунили ме толико, да сам као у неком бунилу дочекао зору, те сам првим зрацима већ ђипио из постење и изјурио на улицу.

Какво шаренило! Какав комешај и живот! Непрегледна маса српских тробојница лепрша се улицама на палатама и кућерцима, те даје сликовит приказ и иначе сликовитом, лепом Београду; куд год човек коракне, свугде укусни, често баш величанствени славолице са значајним записима, са добродошлицама војсци, престолонаследнику, врховом вођи Путнику, поклицу одушевљења краљу или песнички изражена ра-

дост и понос народа због величанствених успеха војске, реминисценције на тужну прошлост у свези са дивном садашњошћу. Приређивачки целог дочека такмачили се у духовитости натписа у лепоти укуса и код славолика и код транспарента, са појединим грађанима београдским, који су из рођене побуне по излозима, прозорима давали израза својој радости и разноликим добродошлицама поздавајући повратак победне, поносне војске. »Ви имате сучим пред Милоша«, »за Косово—Куманово.« »за Сливницу—Брегалицу«. »Мудрост владара и храброст војске јечме за напредак државе«, »Слава престолонаследнику«, »Добро дошао војводи!«, »Овај век се гордни над другима«, »Добро дошли осветници Косова«.

То сам читао ходајући по улицама; груди ми се надимале, а очи пуниле сузама, да сам их морао силом заустављати. По улицама врви светина. Од Калимегдана, где ће се открити споменик »вожду« српског народа, Карађорђу, па до противне стране Београда, до Славије, где ће војска ући у варош, врви непрегледно, непрекинута, непробојна маса света, 100—120 хиљада глава, у свечану оделу свију сталежа, у веселу разговору, деца у свечану руху, мушкарци са малим тробојницама, девојчице са цвећем у рукама. На сваком лицу чита се извајана радост и понос; по прозорима начичкане гла-

су наше госпојице? Су чиме ће оне пред своју сестру Косовску? Да ли не ће место кондира и платна понети шорлопту?

Видећемо! видећемо их јер се оснива и записује се већ и женске наше за соколе, хајд у коло кој' за коло.

Сестрите се сестре љубите се и слажите се као сестре једнога народа, јер ви ћете бити само тако понос свога народа, ако му докажете, да га љубите својом сестринском љубављу.

На почетку је и школска година. Сва дечица и мушка и женска треба да се упишу у соколе. Закон наређује да сва деца морају се вежбати у гимнастици, и ту дужност морају вршити учитељи, а кад соколи узимају ту дужност на себе, уписујмо децу у соколе.

Сви родитељи треба да пораде на томе, да им деца буду соколи. Покажите, да сте Срби, покажите, да сте пријатељи и себи и својима, покажите, да сте ви родитељи тај народ, тај сељак, тај »геџа« који шиље своју децу за одбрану својих светиња, које су нам и наши стари чували и сачували, а на вама је, да то сачувано оставите у аманет својима.

На посао, купимо се сви у једно соколско коло. Ко год хоће да се упише, нека се пријави управном одбору или старешини, било мушко или женско. Не часите часа!

УБОГИ ДОМ.

Једва једном ће и код нас бити нешто добро. А још ако буде? Једва једном да се збрину немоћни и убоги ако буду? Једва једном да се подигне убоги дом.

Политична општина је издала на лицитацији изградњу овога.

Не знамо, какви су услови, не знамо, како ће се градити, али то знамо, што год је наша општина градила

ве, а над светином и по улицама и по прозорима и крововима засјало красно бојје сунце, које својим јутарњим зрацима као да хоће да допуни ову дивну слику, те као да хоће да каже, да после дуге дуге, ноћи, рађа се зора среће српског народа! Сав ваздух, сва атмосфера над Београдом одише мирисом славе и одушевљења српског, мирисом српског поноса и српског самопоуздања у своју снагу, којом ће српски народ да од сад уприличи и ујемчи своју бољу будућност.

У то потмуло почеше кроз силну жагор светине да брује топови и да навешћуј да дична војска долази. Ево их! На челу њеном красни и симпатични краљевић Александар, интелигентна, препланула лица; долази са својим штабом. Пролами се ваздухом урнебес из хиљада и хиљада грла. Држи се красно и сигурно на халовиту коњу окићеном лавориком и цвећем, па пријатно отпоздравља на све стране френетичном клицању. Поздрављају га изасланици и он одговара, предају му победички мач, кога он скромно и дирнуто прима И опет урнебесно клицање и киша цвећа из нежних руку девојчица и девојака обасу и престолонаследника и читав штаб му, а једна девојчица приступа му, и пружа му красну киту цвећа, коју он благодарно прима. Замагли ми пред очима, сузе силом задржаване навреше неододливо, али их брже убришем, да не пропустим да видим ни један тренутак историјског знаменитог и славног призора: у престолонаслед-

и радила није добро урадила. Све је некако површно и несолидно.

Ето и наша општинска кућа, толико новаца утрошено, па никако направљено.

Не знамо, да ли је ко од позваних имао где, да види, како су удешена сиротишта и домови оваке врсте.

Ми знамо, да су до сад смештани убоги људи у шпитаљ, а знамо и како су живили тамо. Пре свега, како смо извештени, зграда ће се пружити уз пут са обе стране.

А за што та зграда није у средини тога дворишта, околу да је обградена заградом па да је двориште засађено лепим воћем и цвећем, кад се нешто ради, нека се уради као што треба, и што одговара захтевима паметног света.

Па онда и сама лицитација како је одржана. Ми знамо, да овде има много зидара, а Срба зидара много више од других, и то су све добри радници. Не можемо а и немамо ништа против, ма коме се оно издало. Само треба имати сигурности у ономе, коме се овако велики посао поверава. Са једне стране извештени смо, а Милан Пивнички јавно говори, да њему нису хтели да даду, што је у компанији са Швабом, а овај подузимач Аврам Кулачин и ако је сам потписао уговор, ипак има за собом и шваба и маџара и других.

Ми би смо то најпре поверили оној групи шесторици, који су хтели да узму, јер зацело њих шесторица имају више јамчевине од овог једног, а и правље је да заслужише више њих него један.

То је наше мишљење и видећемо хоћемо ли се преварити.

НАШЕ НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Док се на све стране нашега народа води брига о нашим народним и просветним интересима, ми сентомашани остајемо као кладе, или као оне

нику као врховном вођи сличена јуначка и поносна српска војска, којој захвална Србија у скромној ките цвећа изриче своје признање на величанственом и иројски свршеном јуначком задатку војске на кога смо чекали више него пет векова! Ко ту да не заплаче?

У то разигра престолонаследник коња и војска крену напред »коњ до коња, јунак до јунака, мрке пушке као чарна гора, а барјаци кано и облаци«. Напред пешадијске чете; војници окићени цвећем свакоме »зимзелен се вие за клобуком«. И затрепаше бубњи и таламбаси и трубе победничку песму: »Радо иде Србин у војнике, где с' победе беру лаворике« а чете пролазе, пролазе бескрајно поред наших сузних очију, жељних да се нагледамо тих српски јунака, који »знадоше стићи не утећи, и на страшном месту постојати.« Посматрао сам те војнике, већином српске сељаке, па сам се дивио. Све питома, насмејала лица, која тако рећи безазлено гледају у ове доказе њихове славе, те чисто у неприлици обарају скромне погледе, кад их из хиљаде грла дочека добродошлица »Живели.« Јесу ли то исти људи, који су отимали на нож ровове и топове и хватали се у коштац са дивљим Азијатима Турцима, зверским Арнаутима и не мење зверским и дивљачким Бугарима, па их редом савлађавали и били?

»Дође ли Петре? Жив ли си?« чух како неки чича са сузама у очима виче неког редова. Да ли му је син? Рођак, пријатељ?

(Наставиће се.)

машине што саме раде (аутомати) бацаш петак у кантар и он те измери.

Ми смо људи, гурнимо тамо тамо смо, гурнимо онамо онамо смо. Ми умемо бити само чији »парадоши«, па хајде да гласамо за овог, ајде, хајде да вичемо и да сломијемо врат оном, ајде, али само кад то оће који од главешина. Али да знамо мислити својом главом; или да послушамо некога, ко добро и лепо предлаже, јок! Како он мене да учи! Па још ако је »парадош«.

Не знамо већ колико је година како је наше народно позориште било код нас, али је томе већ доста година.

У листу што је лане изилазио »Народу« било је о овоме говора, но нико да се нађе да предузме што. Да смо само прошле године почели купити улоге за позориште, месечно по две круне имали би смо већ приличну своту.

Да ли постоји овде позоришни одбор? Ако постоји што се не миче? за што не ради? Ако не постоји, за што се не образује? За што и ти Новосађани не воде мало више бриге о овацим мештанским позоришним одборима? За што их не контролишу и не траже од њих рачуна. Они морају имати неке везе. Код нас је обичај:

Хоће те ли нас примити?

Не можемо на другу страну,

Не можемо, нема претплате.

Морате, немамо куда.

Дај купи, трчи тамо, трчи онамо.

Тако се ето ради код нас, тако се отаљавају народни послови. Тешко Сентомашу тешко Сентомашанима а тешко и српском народу.

Скупимо један одбор, па нека узме овај посао у своје руке.

О животу наших шегрта.

Под овим насловом је у два броја нашег листа било писано и »Привредник« је учинио неке кораке код надлежних овде у месту. Нама је врло мило, што је »Привредник« ове наше белешке узео у пажњу.

Са стране надзорног места у овој ствари, замера нам се, да не треба о овацим стварима писати јавно, и треба изнети имена оних мајстора, који поступају сурово са својим шегртима.

Приметити нам је. Да ми ово чинимо из човекољубља, и да оћемо да сачувамо ову дечицу, — која су далеко од својих родитеља, те им се не могу потужити на поступање њихових мајстора.

Даље ми нисмо позвани да потказујемо тајно поједине људе, јер би изгледало, да вршимо детективску службу а ми то нећемо.

Ми смо скренули само пажњу »Привредника« на ово, а повереници »Привредника« нека врше своју дужност савесно, ако пак неће нека напусти ту дужност. Има ту људи, који би се примили тога.

Да смо то учинили онако усмено, то би и прошло, као обично што бива све. Ми смо учинили своју новинарску дужност, а да ли ћемо успети у овој ствари видећемо.

Скупљање прилога.

Читамо у »Српској Ријечи.« И ако касно — али ипак у Зворнику је настао жив покрет за поново скупљање прилога за Српски Црвени крст. И скупулису 1125 круна а прикупљање је настављено.

Осим тога а што је сваке хвале вредно и што се мора као пример за углед истаћи јесте: Поседни прилог српских госпођица из Зворника:

»Тргаћемо са врата ђердане!»

Лечићемо својој браћи ране. Тако гласи апел наших вредних Косавки девојки — наших вредних госпођица.

Даће тај њихов апел гласи:

Ево пера ево и оловке.

Потписујте косовске девојке!

Потписујте и дарове дајте?

Својој браћи ране олакшајте. Ради среће — ради свога здравља Излечите Орловића Павла!

И овај апел натерао је сузу на око свакој како најбогатијој тако и најсиромашнијој девојчици тако, да су и најсиромашније слушкињице трчале и са сузама у очима давале свој прилог и молиле да се и њихова имена упишу.

Тако ето раде потомци Косовске девојке, тако раде оне које хватају шта је то приносити жртве за освету Косова, тако раде Косовкиње, које хватају, шта значи ране боловати за свој народ, за име и образ.

А како раде наше Косовкиње? Играју се »тениса«, и забављују се никаквим послом.

Где је идеја »србовања«?

Где је понос српкињице?

А где је циљ српскога девојчета и шта је узор њен?

Где је девојачко коло? Шта ради? Време пролази, ветар хуји, лишће опада, године се нижу, свира се у гласовир полка и чардаш, нас нестаје и видиш нема нас.

Вести из места.

Скупштина: Сентомашка политичка општина одржала је своју скупштинску седницу сад у среду са следећим дневним редом:

1.) Донашање решења о утужби због окупације код калварије. да се изда пуномоћ. 2.) Донашање решења у погледу закупа за мађарску школу. Да се узме здање цркв. општ. на 6 год. по 400 круна закупнине 3.) Поднашање понуде у погледу кривајског риболова. Изабрат Лазар Продановић Галик Михаљ Милан Дунђерски да преговарају са рефлектантом риболова. 4.) Донашање решења у погледу учитељских плата по новом закону. 5.) Молба овдашње трговачке задруге за припомоћ. — за идућу годину. 6.) Извештај општ. кнеза.

Зидање сиротишта. Зидање овдашњег општ. сиротишта издато је Авраму Кулачином овдашњем зидару.

Верее. Г. Стеван Брановачки чиновник Савеза Земљ. Задруга са Сирига, верио се са госпођицом Н. Мирковом из В. Кикинде. Честитамо!

Јаван позив. Чланови бивше ратарске певачке дружине, већином пређоше у чланство Удружења Сентомашке Занатлијске Омладине. Та дру-

жина је имала свој хармонијум, и није предат на одређено место.

Зато позивамо Председништво Ратарске певачке дружине, да сазове раздружујућу скупштину што пре.

Председништво Зан. Омл.

Колера. Прошле недеље умрла је овде једна мађарица, у Туку нека Виктора Шендула, и поникла је — сумња, да је иста умрла од колере.

Увтораак 2. септембра осванула је мртва опет једна мађарица и то на Унчићу. Одмах су предузете мере, да се, заразе отклони.

Наш добовар јавио је по целом селу, да није слободно јести рибе из Криваје. Ово је умесно, јер се колера преноси и њоме се заражава пренашањем бацила јелом. (види се, да је кнез мало путовао по свету.)

Но шта ћемо да урадимо са другим узроцима. Заиђите по авлијама нашим да видите колико и каквог ђубрета има у њима, што куже ваздух, заиђите по селу, да видите колико смрдљивих бара има, где је устајала вода сва је позеленила, а жабокречина се уватила на њој. Нико ни да мрдне уветом. Зашто се не испусти та вода? Зашто се не наспе где треба па да се та вода отклони?

Ми имамо овде неки здравствени одбор, који се има старати о здравственим стању нашег места. Када се тај одбор састајао? Има ли он некезваничне дужности? Ко му је председник? Има ли он нека права? Ако нема, не треба да постоји, ако има, нека позове и упуту кнеза шта треба да уради, а кнез мора испунити закључке овог одбора. Не постоји село њега ради, него он села ради, па нека испуњава своју дужност.

Није кнез ту да само парадира, нека мало притегне опанке, нека поради мало и за народ, ако му добро народа кадгод падне на ум. (бар кад прима плату.)

Колера. Ради умирења наших п. читаоца доносимо, да узрок смрти Викторе Шендуле по испиту бактериолошког звања није колера.

Но да би се зарази стало на пут свакако је први услов чистоћа. Не знамо само шта би требало учинити са оним ђубретом у »Бруњином« плацу а у сред вароши. Као да смо у Турској?!

При завршетку нашега листа дознајемо, да се на једном случају колера потврдила. Чине се озбиљне мере за сузбијање ширења колере.

И опет задругар. Не знамо, да ли Савез води контролу у земљорадничким задругама; колико се троши алкохола у њима, и да ли чланови задруга раде против алкохолизма.

Нема изгледа. Већ у једном од прошлих бројева изнели смо, да нас се приватан живот појединаца не тиче, али ипак као задругари морају већ према правилима бити трезвени. Изгледа нам, да баш на нашу једну опаску, да се задругари прве задруге и не осврћу, и баш изазивају. Изгледа нам, да и сам председник не мари, нека ради шта ко хоће. Тако је ето прошле недеље и сам деловођа пијан возио се на фијакеру дигнутом главом, само што не вели: ево гледајте ме, тако хоћу.

Какви су задругари у овом погледу лепо оцртава један члан ове зад-

руге, кад је ова славила своје крсно име, устао је један члан њен, који је уједно и бирташ, па се захвалио браћи задругарима. Драга браћо! вала вама који сте ви били добри, и ви мене нисте заборавили, тако и треба и ја сам задругар. Кажу да је председник оборио очи, ал' ми не знамо.

Задругар.

Вести са стране.

Изложба Занатлијских вештачких производа. Као што смо већ јавили, сад у недељу ће Срби занатлије у Новом Саду одржати изложбу занатлијских вештачких производа, а сад дознајемо, да ће на изложбу одавде корпоративно ићи наше занатлије.

Дао оставку. Пре кратког времена изабрат је у Чуругу за II. општ. лечника г. Др. Паја Лазич врањевачки лечник. Како дознајемо Др. Лазич није примио избор, те ће се поново расписати стечај.

Ко има више деце, а није богат, па их не може сам збринути, тај нека посвећује своју децу привредним струкама. До тога није могао пре наш свет, али сад је и то код нас лепо уређено за ваљане здраве ђаке.

Кога Привредник смести и на своју бригу прими за тога не треба више старати се, нека се само држи свога рада, све остало удешено је како треба.

Привредно поље најпростије је, колико ваљаш толико и вредиш; ту нема протекције, а за то је Србин и најспособнији.

Шаљите дакле све ваљане, здраве ђаке Привреднику макар и сиромашни били.

Слика српског сељака. Један сељак из крушевачке Жупе дошао у Битољ да обиђе сина-војника. који је оболео био од запаљења плућа. Обилазио га је у болници свакодневно. Син му се у велико опорављао, тако да се сељак реши да се врати. Лекар је виђао сељака и приметио да последњих дана врло рђаво изгледа. Питао га је шта му је, но овај је тврдио да му није ништа. У очи дана поласка одвоји лекара на само. Једва се држао на ногама, дрхтао је и молио лекара: »Молим ти се, господине, да ми даш неку објаву, да се могу бесплатно да возим железницом. Изнемогао сам, немам више трошка пет дана ни сам ништа јео, па се бојим нећу моћи пешке издржати до куће!« Лекар нареди, да му се одмах да да једе и изрази му карту. Кад је ујутру требао да пође настаницу, приђе лекару и рече: »Вала ти, господине, ево ти ове две банке, чувао сам од својих уста! Дај их моме сину кад прездравим!«

Слава јунацима. »Гласу Црногорца« пишу из Добрског Села: Братство Пејановићи из племена Добрскога Села поред погинулих храбрих бораца 26 Добрљана, у прошлом рату и рату с Бугарима, у лицу Стевана Миђунова, ратника из 1875—76. године, за доказ чега је имао храбру медаљу и Данилов крст, синовца му Сава Јоканова, младић од 21 године, који је у то доба давао сигурну гаранцију за врло храбра, бистра и угледна грађанина, и Ивана Вукадинова, сталожена храбра и примера поштених сељака, — изгубило је два младића пуна хра-

брости и поштења, синове племенско капетана Стева Пејановића, Михаила и Васа, који су у овом рату показали своју храброст, први носећи и бацајући бомбу на тврђаву Тарабош, па учествујући у свим ратовима, где је доброско племе учествовало, а други такође као редов и ратник свију бојева око Скадра са својим племеницима. Оба брата, који су били једина нада и узданица старог капетана, јер других синова нема, пали су храбро се борећи са небраћом Бугарима на реци Брегалници. Јаки пораз братства а нарочито родитеља ове храбре куће, који су својом јуначком смрћу за свагда затворили дом својих родитеља, поред већ затворена дома стрица им ком. Ника, веома сажалевамо уз узвик: Слава им, храбрим борцима са многим браћом Црногорцима, Србијанцима и Грцима!

Књижевни оглас.

Колера нам је на прагу. Нема сумње, да власти и лекари све чине, не би ли заразу што пре угушили али ни они не достижу свугде и

Трговина.

СЕНТОМАШКА ПИЈАЦА.

Извештај 23. августа (5. септембра) 1913 год.

Житна пијаца.

Пшеница нова по мц.	К. 20.40
Кукуруз „ „	„ 15.—
Зоб „ „	„ 13.20
Јечам „ „	„ 14.—
Раж „ „	„ 15.—

Свињи.

Свињи мршави	К 1.— п
» дебели	» —.98 »

Оглашујте у

„Сентомашанину“

ГОСТИОНИЦА

2—3 ДОБРОСТОЈЕЋА

≡ НА ПРОДАЈУ ≡

Ближа извешћа даје Kratz Heinrich Ujverbász.

не могу све. Нарочито је лекара мало, па и где стигну и где би могли што учинити, смета им незнање, предрасуда и немар народа. Тако је бар код нас, а није много боље ни код других. С тога се и код најпросвећенијих народа у таким приликама на прво место истиче — поука и обавештавање.

Ценећи обавештавање публике као изврсно средство у борби противу колере »Друштво за чување Народ. Здравља издало је још пре две године популаран спис проф. д-ра М. Јовановића-Батута »Колера« како постаје, како се шири и како се сузбија. и растурила га одмах у два издања са 40.000 примерака. Сада га је — на жалост — и опет изазвала потреба, и д-р Батут приредио је и III. прерађено и попуњено издање његово. Цена је књижици за 1 пример 15 пара дин. (15 фил.) за 50 примерака 5 динара (круна) за 100 примерака 8 динара (круна) за 500 примерака 35 динара (круна) за 1000 примерака 60 динара

(круна) Издање је, дакле, јевтино. Сем тога је продаја на велико тако згодно удешена, да би књига могла лако продети у све слојеве народа (где јој је и место) — само кад би било добре воље и заузимања. Њу би могле набављати окружне, среске, општинске, црквене, просветне и друге власти, хумана друштва, новчани заводи итд. а најпосле и поједини имућнији родољуби, па је онда — преко свештеника, учитеља, ђака и друге интелигенције из народа (бесплатно или по најнижој цени) — по зараженим крајевима не само растурати, него и читати и тумачити.

Поједини примерци књиге могу се добити у свакој књижари, а на више код д-ра М. Јовановића-Батута, Београд (D-r M. Jovanovity-Batut, Belgrad) Добрачина бр. 4.

Приспела нам је сва јесења и зимска роба у огромно великим количинама.

Особито смо снабдели наше велико стовариште најфинијим и најновијим женским штофовима за костиме и блузе, плишева за јакне, мушки штофова за анцуге, иберцигере и зимске капуте као и платна, тепиха, јоргана завеса, и друге помодне робе.

Сву робу уз врло снижене цене продајемо.

Са особитим поштовањем
Браћа Миросављевић
ДАНИЛО БУГАРСКИ
СЕНТОМАШ.

9—26

Прва српска радња готових мушких, женских, дечјих одела и мушких шешира

БРАЋА РАДУЛОВИЋ

РАДЊЕ:

Сомбор.-Ст.-Бечеј.-Т.-Ковин.

НАРОДНА КРЕДИТНА БАНКА

ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

У СЕНТОМАШУ.

У КУЋИ г. БОРБА БЕКИЋА.

Прима улоге на штедњу и укамађује са 5½% веће и сталне улоге по 6%

Издаје хипотекарне зајмове на непокретности куће и земље.

Штампарија Светозара Маринкова у Сентомашу.